

سربازی عامل افزایش سن ازدواج

رئیس مرکز بررسی‌های دکترینال امنیت بدون مرز با تاکید بر بازنگری نسبت به مقوله سربازی بر حرفه‌ای شدن سربازی به عنوان یک اصل پافشاری و به تبیین رابطه سربازی با کاهش زاد و ولد و افزایش سن ازدواج، پرداخت.

رئیس مرکز بررسی‌های دکترینال امنیت بدون مرز با تاکید بر بازنگری نسبت به مقوله سربازی بر حرفه‌ای شدن سربازی به عنوان یک اصل پافشاری و به تبیین رابطه سربازی با کاهش زاد و ولد و افزایش سن ازدواج، پرداخت.

حرفه‌ای شدن سربازی یک اصل است/ نیروهای مسلح باید با سعه صدر بیشتری اجازه نقد بدهند

تسنیم: آقای عباسی شما جزء معدود افرادی بودید که در چند سال گذشته بر لزوم جایگزینی سربازی حرفه‌ای به جای سربازی اجباری تاکید کرده‌اید و در توجیه این امر از درجه و زاویه خاصی به موضوع خدمت سربازی پرداختید که پیش از شما چندان به آن توجه نشده بود. به نظر شما مبانی نظری خاصی که شما به آن تاکید کردید هنوز هم پس از گذشت چند سال قابل دفاع است؟

عباسی: البته در قوانین بالادستی خدمت وظیفه و سربازی اصلاحاتی برای به روز شدن این قوانین صورت گرفته ولی سربازی حرفه‌ای به عنوان بحثی که بسیاری از کشورهای جهان و نیروهای مسلح آنها به آن سمت و سوی روی آورده‌اند مساله‌ای است که باید به آن به صورت جدی‌تری نگاه کرد. من از یک سو به دلیل آشنایی کامل و نزدیک با دستگاه‌های نظامی و انتظامی کشور و از سوی دیگر به واسطه تحقیقاتی که پیرامون خدمت وظیفه سربازی انجام داده‌ام اعلام می‌کنم که طراحی ساز و کاری برای حرفه‌ای ساختن سربازی باید به صورت جدی پیگیری شود و این موضوع ضرورتی است که باید نظام توجه جدی خود را به آن معطوف کند.

لذا در طراحی معماری آینده نیروهای مسلح، همانطور که ساختارها باید در تطابق با تهدیدات، فرصت‌ها و توجه به عنصر زمان‌آگاهی با گذشت زمان تغییر کند، ساختار سربازی نیز نیازمند تغییر است. از این رو من بارها به مسئولان و سیاست‌گذاران کلان کشور تاکید کرده‌ام که حرفه‌ای شدن سربازی یک اصل است. چراکه تاثیرات این موضوع را در مسائل و مشکلات فعلی جمعیتی، ازدواج، اقتصادی، معضلات اجتماعی بوضوح می‌توان دید.

تسنیم: ولی با این وجود ستادکل نیروهای مسلح و بسیاری از مسئولین همچنان نسبت به این مساله به شدت مقاومت می‌کنند و شما هم بر نظر خود کماکان مصرید...

عباسی: پیش از هرچیز می‌بایست به این نکته توجه داشت که با اتکا به قوانین 70 ساله‌ای که خدمت سربازی را مقدس می‌دانستند و اجازه نمی‌دادند که فردی متعرض آن قوانین شود و انتقاد و اصلاحی را به آن وارد سازد، نمی‌توان مشکلات امروز جامعه را مرتفع کرد. لذا برای طراحی ساز و کاری مناسب نسبت به این موضوع باید با بهره‌گیری از نظرات نخبگان و کارشناسان بهترین ساختار ممکن را طراحی و عملیاتی کرد. از این رو به واسطه این قوانین و مقاومت برخی از افراد، پرداختن به مساله سربازی چندان از سوی نخبگان جدی گرفته نشده است و مجالی برای ورود اندیشمندان و نخبگان جامعه به این موضوع داده نشده بنابراین از نظر شرعی و عرفی این مسئولیت بر عهده من و امثال من قرار دارد که با توجه به شناختی که از نیروهای مسلح و ساختار آنها داریم و همچنین به واسطه درگیر بودن با مسائل فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و آینده شناختی نسبت به جدی گرفته نشدن این موضوع و مخاطرات پیش روی، هشدارهای جدی را بدهیم. در مقابل نیز نیروهای مسلح باید با سعه صدر بیشتری اجازه نقد و بررسی کارشناسانه این ساختار را بدهند. همچنین رسانه‌ها لازم است تا با برگزاری میزگردهای تخصصی و مناظره‌هایی پیرامون خدمت سربازی، این موضوع را از حالت تک صدایی که تنها متکلم آن حسن عباسی است خارج کنند.

ستاد کل نیروهای مسلح در کنار قدرت ملی سیاسی، فرهنگی و نظامی یک از منابع قدرت اربعه کشور است که این مقاومت‌ها معمولاً به دلیل دارا بودن تفکر همیت‌گرا و نگرش بخشی‌گرا می‌گیرد که بر مبنای آن پدیده سربازی به عنوان پدیده‌ای مقدس شناخته شده و با توجه به قانونی بودن آن و همچنین تأیید برخی از سران نظام، کسی اجازه تعرض و بازتعریف چارچوب آن را ندارد. از سوی دیگر بخشی از این مقاومت‌ها نسبت به رسانه‌ای شدن چنین موضوعاتی است که به برخی از قوانین نیز استناد می‌شود که در شرایط فعلی برای تبیین این موضوعات نیازمند پرداختن به چنین مسائلی است.

سربازی یکی از عوامل بالارفتن سن ازدواج و کاهش زاد و ولد / سکنه 2 ساله در روند حیات اجتماعی پسران

تسنیم: شما پایین آمدن نرخ رشد جمعیت را یکی از دلایل روی‌آوری به سربازی حرفه‌ای بیان کرده‌اید. توضیحی پیرامون ارتباط این دو موضوع با یکدیگر می‌دهید؟

عباسی: قطعاً یکی از عوامل بالارفتن سن ازدواج و یکی از فاکتورهای اصلی کاهش زاد و ولد در کشور و همچنین معضلات اجتماعی و خاصه اقتصادی، بحث خدمت سربازی در شرایط فعلی است چراکه هیچ‌گاه به صورت جدی به این مساله توجه نشده که ساختار، شکل و محتوای خدمت سربازی باید با گذشت زمان و تحولات روز تغییر کند. به عنوان نمونه این قاعده که پسران 18 تا 20 ساله باید تحت قوانینی خاص برای انجام خدمت سربازی عازم پادگان‌ها شوند باعث شده تا وقفه و سکنه‌ای 2 ساله در روند حرکت حیات اجتماعی این پسران جوان شکل بگیرد و این امکان بوجود آید که دختران جوان بدون هیچ مانعی تحصیلات خود را ادامه دهند و با سرعت بیشتری زندگی اجتماعی خود را شکل دهند. لذا پیشی‌گرفتن تعداد دانشجویان دختر نسبت به پسران در 12 سال گذشته شاهدهی بر این مانع تراشی خدمت سربازی برای پسران جوان است.

تسنیم: به نظر بسیاری از افراد، سبقت گرفتن دختران از پسران در تحصیلات دانشگاهی در جوامعی که به سمت و سوی توسعه پیش می‌روند می‌تواند بیانگر تغییرات مثبتی باشد اما به نظر شما این مساله مخاطراتی را به همراه دارد. درسته؟ عباسی: بر هم خوردن تعادل دانشجویان دختر و پسر تا حدی جدی است که در برخی موارد درصد ورود دختران به دانشگاه به بیش از 63 درصد نیز رسیده است و در مقابل متاسفانه پسران به دلیل برخورد با مانعی بنام سربازی و خدمت وظیفه بخش کوچکی از جمعیت 4 میلیون و 400 هزار نفری دانشجویان کشور را تشکیل داده‌اند و کمتر از 37 درصد ظرفیت دانشگاه‌ها توسط پسران تکمیل شده است. اما مهمترین تاثیر منفی این مساله آن است که در حال حاضر با گذشت بیش از 10 سال از برهم خوردن این تعادل، ما شاهد نسلی از دختران در جامعه هستیم که به واسطه تاثیرات این معضل، امکان ازدواج ندارند.

به عبارت دیگر با توجه به اینکه پسران برای رسیدن به مرحله ازدواج باید ابتدا 2 سال زمان خدمت خود را سپری و پس از آن مساله اشتغال را حل کنند تا بتوانند حداقل شرایط لازم را برای ورود به مساله ازدواج دارا شوند لذا خدمت سربازی تاثیر مستقیمی در بالا رفتن سن ازدواج و پایین آمدن زاد و ولد در کشور دارد.

حل مشکل اشتغال و ازدواج در گروهی حل مشکلات سربازی / جایگاه سربازی در تبیین انسان تراز/ لزوم تغییر در تعریف سربازی

تسنیم: تنها دلیل شما برای روی‌آوری به سربازی حرفه‌ای کاهش سن ازدواج و افزایش زاد و ولد است؟

عباسی: من بارها در طول 12 سال گذشته به مسئولان فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور گوشزد کرده‌ام که حل مشکل اشتغال، ازدواج و مواردی از این دست در صورت عدم توجه به مشکلات سربازی که به مانعی جدی در مسیر حرکت پسران جوان تبدیل شده امکان‌پذیر نخواهد بود. به عبارت دیگر ما به بهانه تامین امنیت کشور و ارتقای امنیت دفاعی کشور خدمت زیر پرچم را برای همه ذکور بالای 18 سال اجباری می‌کنیم ولی زیان این راهکار به دلیل عدم مطالعه پیرامون جنبه‌های حاشیه‌ای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی از سود و فایده آن بیشتر شده است.

از سوی دیگر بنده به واسطه فعالیت استراتژیک خود باید نگاهی جامع به مسائل داشته باشم و نباید مشکلات یک بخش را تنها در همان بخش جستجو کنم. از این رو با توجه به نگاه استراتژیک و کلی‌نگر درمی‌یابیم که بخشی از مشکلات فرهنگی، سیاسی و اقتصادی کشور به برخی از ساختارهای موجود در نیروهای مسلح ما باز می‌گردد. لذا حرفه‌ای شدن سربازی تاثیر بسزایی در فرهنگ، اقتصاد، سیاست و در مجموع بر آرامش حاکم بر جامعه خواهد داشت و پسران جوان زودتر و راحت‌تر برای تشکیل خانواده و ازدواج آمادگی لازم را کسب می‌کنند.

البته نباید فراموش کرد که خدمت سربازی در پروسه شکل‌گیری شخصیت، مسئولیت‌پذیری و به اصطلاح مرد شدن پسران جوان تاثیرات بسیاری دارد.

تسنیم: به نکته خوبی اشاره کردید. به نظر شما نقش دوره سربازی در تثبیت شخصیت و فرآیند مرد شدن و کمال تا چه اندازه مهم و قابل اشاره است؟

عباسی: یکی از موضوعات و اهداف اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران که از سوی رهبری نیز به آن اشاره شده تبیین انسان تراز است که آموزش و پرورش و وزارت علوم و آموزش عالی هر یک به صورت مجزا در حال تعریف و تبیین آن هستند. اما در این میان و در فاصله بین آموزش و پرورش و آموزش عالی مساله خدمت وظیفه و سربازی پسران مطرح است که باید جایگاه سربازی را در تبیین این انسان تراز و نقش مفصلی آن را به عنوان ارتباط دهنده میان آموزش و پرورش و آموزش عالی، با توجه به افق‌های نظام مشخص کرد.

تسنیم: پس با وجود اهمیت سربازی و نقش ویژه آن و با توجه به مشکلات و معضلات حاشیه‌ای آن چه کار باید کرد؟!

عباسی: اگر به اطلاعات افشا شده از سوی اسنودن توجه کنیم درمی‌یابیم که مشخص‌ترین تهدید و اساسی‌ترین خطر برای تمام جهان سازمان «ان‌اس‌ای» است که زیر نظر وزارت دفاع آمریکا فعالیت می‌کند و امنیت در سطوح فردی و کلان ملی را برای تمامی کشورها در فضای سایبر از بین برده است. حالا باید فضای خدمت سربازی جوان امروز را که آشنایی خوبی با فضای سایبر دارد چگونه تعریف کنیم؟ آیا خدمت به عنوان راننده، پاسبان بالای برجک یا حتی سرباز یگان رزمی بهترین فضایی است که می‌توانیم برای استفاده از دانش و توانایی او در اختیارش قرار دهیم؟! لذا با توجه به تغییر در تعریف تهدیدات و فرصت‌های امروز باید تعریف خود را از سربازی و خدمت زیر پرچم تغییر دهیم و بروز کنیم و از نقش و مسئولیتی که یک پسر جوان در تامین امنیت کشور می‌تواند ایفاء کند ارزیابی درستی داشته باشیم.

حضور بیش از 2 میلیون نیروی بسیجی حرفه‌ای در مواجهه با هرگونه جنگ طلبی

تسنیم: به نظر می‌رسد تغییر در ساختار سربازی با توجه به فرمایشات مقام معظم رهبری که تاکید ویژه‌ای بر افزایش جمعیت داشتند، در حال حاضر بیش از هر زمانی ضرورت دارد. اینطور نیست؟

عباسی: متأسفانه نسل دخترانی که امروز امکان ازدواج ندارند حاصل فعالیت فمینیست‌هایی است که 15_16 سال پیش در کشور تحت عنوان توانمندسازی زنان کار خود را آغاز کردند و طی این مدت بلایی را بر سر دختران و زنان کشور آوردند که علی‌رغم دارا شدن تمامی امکانات تحصیلی و اشتغال، از پاسخ دهی به نیاز طبیعی خود که همان مادر و همسر بودن است محروم شدند. البته مقام معظم رهبری چندسال گذشته نیز با طرح این مساله که فراموش کردیم شیر کنترل جمعیت را ببندیم نسبت به این موضوع هشدار دادند و مساله سربازی یکی از دهها عامل موثر در کاهش زاد و ولد است که مقام معظم رهبری نیز مجدداً نسبت به آن موضع‌گیری کردند.

از این رو ما در مباحث استراتژیک این آمادگی را داریم که از منظر کلان‌نگر به مجلس، نهادهای سیاست‌گذار و تصمیم‌ساز و حتی به نهادهای نظامی که در حوزه‌های ستادی مسئولیت‌هایی را در این زمینه دارند، مشاوره دهیم. لذا از مجموعه‌های کارشناسی و اندیشمندان دعوت می‌کنم تا با ورود به موضوع بازسازی سربازی، موجبات بروز کردن قوانین و حرفه‌ای ساختن سربازی را با استفاده از تجربه کشورهای دیگر و بنیان‌های اعتقادی امام راحل (ره) و مقام معظم رهبری برای این مقطع حساس زندگی پسران جوان کشور الگوی مناسبی را طراحی کنیم.

تسنیم: برخی‌ها عنوان می‌کنند که در صورت حذف سربازی اجباری، کشور با مشکل امنیتی مواجه خواهد شد. آیا واقعاً چنین اتفاقی رخ می‌دهد؟

عباسی: اگر منظور از مشکل امنیتی برای کشور در زمان جنگ است که قطعاً با توجه به بیش از 15 میلیون نفر نیروی بسیجی ثبت نام کرده در ایران، حتی در صورت حذف سربازی اجباری، مشکل امنیتی برای کشور بوجود نخواهد آمد چراکه ایران این قابلیت را دارد تا در هرگونه درگیری و تجاوزی بیش از 1 تا 2 میلیون نفر نیروی بسیجی حرفه‌ای را وارد صحنه کند.

اما در برابر این تصور برخی که تامین امنیت کشور را در خدمت 2 ساله هر فرد ذکور بالای 18 سال می‌بینند باید بگویم که اولاً قدرت ملی و تامین امنیت کشور تنها در گروی نیروهای مسلح آن کشور نیست و در ثانی با طراحی دوره‌های کوتاه مدت آموزشی می‌توان شرایطی را فراهم ساخت که جوانان کارت و کد مخصوصی را برای سپری کردن این آموزش‌های کوتاه مدت دریافت کنند و زمان خدمت خود را در نهادها و ارگان‌های دیگری به تناسب تخصص خود بگذرانند و از این طریق در افزایش قدرت ملی تاثیرگذار باشند.

حرفه‌ای شدن نیروهای مسلح، لازمه حرفه‌ای شدن سربازی

تسنیم: به نظر شما ساختار فعلی کشور و نیروهای مسلح آماده این تغییر بزرگ و حرکت به سوی سربازی حرفه‌ای است؟

عباسی: پیش از هرچیز لازمه حرفه‌ای شدن سربازی، حرفه‌ای شدن نیروهای مسلح و اصلاح ساختاری معماری آن است تا جوانی که به عنوان یک سرباز پا به این مجموعه می‌گذارد از نقش خود در این ساختار به طور کامل مطلع باشد. اما همانطور که بارها اعلام کرده‌ایم در شرایطی که به نظر می‌رسد نه ساختار نیروهای مسلح ما برای سربازی حرفه‌ای به صورت کامل حرفه‌ای شده و نه در بهره‌گیری از منابع عظیم جوانانی که در حال گذراندن خدمت سربازی هستند به طور 100 درصدی موفق بوده‌ایم، و در مجموع از امکان تبدیل سربازی اجباری به سربازی حرفه‌ای در شرایط فعلی برخوردار نیستیم.

تسنیم: چه کسانی مسئولیت این تغییر ساختار و طراحی ساز و کاری جدید و مناسب را در موضوع سربازی و خدمت وظیفه دارند؟

عباسی: زحمت‌کشان و دلسوزان نظام وظیفه در نیروهای مسلح در چارچوب و حیطه قوانین موجود قادر به بررسی این موضوعات هستند و هر از گاهی نیز شاهدیم که تغییرات جزئی مرتبط با معافیت‌ها و غیره را اعلام می‌کنند. لذا بررسی تغییرات اینچنینی و بزرگ باید یک گام بالاتر و توسط مجلس شورای اسلامی انجام شود که پیش‌نیاز آن نیز انجام یک کار تحقیقاتی و مطالعاتی جامع است که در آن نظرات اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی با استفاده از بن‌مایه‌های قرآنی و اسلامی و با توجه به افق‌های ترسیمی مقام معظم رهبری به عنوان فرمانده کل قوا دیده شود.

بنابراین باید برای بررسی این موضوع با توجه به تمامی ابعاد موجود نمی‌توان به صورت کلی و اجنالی به این مساله پرداخت و باید برای پیگیری این موضوع کارگروه‌هایی تعریف و تشکیل شوند که نظرات نیروهای نظامی و انتظامی متفاوت را که به انواع مختلف از سربازان استفاده می‌کنند اخذ کنند و بر مبنای آن‌ها مدل مطلوب را طراحی کنند.

زمان بازننگری در مقوله سربازی فرارسیده/اندیشمندان، کارشناسان و همچنین علمای حوزوی با بهره‌گیری از فقه سربازی وارد کار شوند

تسنیم: سخن پایانی...

عباسی: با توجه به مشکلات ذکر شده به نظر می‌رسد که زمان آن رسیده است که مقوله سربازی مورد بازننگری، بازنویسی و بازسازی کلی قرار بگیرد و هر میزان که در این مورد غفلت صورت بگیرد به همان اندازه کشور در آینده دچار مشکل خواهد شد. همچنین مردم آثار مثبت این تغییرات را باید در زندگی شخصی خود لمس کنند چراکه زمانی به دلیل کثرت زاد و ولد، خدمت سربازی فرزندان در خانواده‌ها چندان به چشم نمی‌آمد ولی در شرایطی که خانواده امروز تنها یک یا دو فرزند دارد و در این میان نیز بحث سربازی برای یکی از این فرزندان مطرح می‌شود، در قبال دستیابی به امنیت نظامی، ناخواسته ناامنی، از میان رفتن فرصت‌ها و در برخی موارد تهدید اقتصادی را برای خانواده موجب می‌شویم. لذا این انتظار وجود دارد تا اندیشمندان، کارشناسان و همچنین علمای حوزوی با بهره‌گیری از فقه سربازی وارد کار شوند و با دستیابی به یک اجماع و طرح جامع مطالعاتی پشتیبان‌های برای دستگاه قانون‌گذار فراهم کنیم.